

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
Картина світу особистості

Галузь знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація”

Спеціальність С4 “Психологія”

Освітня програма “Психологія” (ОС “Доктор філософії”)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук,
доцент, Оксана ОЛІЙНИК

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Картина світу особистості»

«Картина світу особистості» досліджує особливості формування наукового знання про оточуючий світ, сукупність внутрішніх образів зовнішніх об'єктів, які відображають їх істотні властивості. Дисципліна забезпечує розуміння особливостей взаємозв'язку образів зовнішніх об'єктів, наочних уявлень про світ і місце людини в ньому, відомості про взаємини людини з дійсністю, природою, людиною з людиною, людиною з самою собою. Навчальна дисципліна «Картина світу особистості» має важливе значення для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (PhD доктор філософії), так як спрямована на визначення соціальних основ психічного відображення, що дозволяє професійно дослідити причинно наслідкові зв'язки багатьох соціально-психологічних явищ.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: формування цілісної системи знань про механізми виникнення та функціонування внутрішнього образу світу людини; розуміння того, як цей образ визначає життєдіяльність суб'єкта.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері психології, застосовувати сучасні методології наукової та науково-педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

загальні компетентності (ЗК):

– здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 01);

– здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на підґрунті системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності (ЗК 02);

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

– здатність виокремлювати, систематизувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп та організацій на різних рівнях психологічного дослідження (СК 02).

Програмні результати навчання (ПРН):

– розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці (ПРН 02);

– критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок (ПРН 06);

– вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій, у тому числі у міжнародних виданнях (ПРН 08).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі						усього	у тому числі				
			л.	пр.	аб.	нд.	ср.	л.		пр.	лаб.	інд.</		

Тема 1.3. Соціально-психологічні механізми формування картини світу	4	12	2	2		8	12		2			10
Тема 1.4. Картина світу та внутрішній світ особистості	5	12	2	2		8	12		2			10
Тема 1.5. «Образ Я» в життєвому просторі особистості	6-7	20	4	4		12	20					20
Разом за змістовим модулем 1	75		14	14		47	75	4	4			67
Змістовий модуль 2. Типологія картин світу												
Тема 2.1. Структура і типологія картини світу	8-9	17	4	4		9	17	2				15
Тема 2.2. Мовна картина світу	10	12	2	2		8	12		2			10
Тема 2.3. Когнітивна картина світу	11	12	2	2		8	12		2			10
Тема 2.4. Наукова і наївна картини світу особистості	12-13	17	4	4		9	17	2				15
Тема 2.5. Професійна картина світу	14-15	17	4	4		9	17					17
Разом за змістовим модулем 2	75		16	16		43	75	4	4			67
Усього годин	150		30	30		90	150	8	8			134

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття картини світу в міжгалузевому просторі. Історія вивчення картини світу	2
2	Соціокультурне середовище особистості як зовнішня картина світу	4
3	Соціально-психологічні механізми формування картини світу	2
4	Картина світу та внутрішній світ особистості	2
5	«Образ Я» в життєвому просторі особистості	4
6	Структура і типологія картини світу	4
7	Мовна картина світу	2
8	Когнітивна картина світу	2
9	Наукова і наївна картини світу особистості	4
10	Професійна картина світу	4
Усього		

2	Соціокультурне середовище особистості як зовнішня картина світу	4
3	Соціально-психологічні механізми формування картини світу	2
4	Картина світу та внутрішній світ особистості	2
5	«Образ Я» в життєвому просторі особистості	4
6	Структура і типологія картини світу	4
7	Мовна картина світу	2
8	Когнітивна картина світу	2
9	Наукова і наївна картини світу	4
10	Професійна картина світу	4
	Усього	30

5. Теми самостійної роботи

П №	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття картини світу в міжгалузевому просторі. Історія вивчення картини світу	8
2	Соціокультурне середовище особистості як зовнішня картина світу	11
3	Соціально-психологічні механізми формування картини світу	8
4	Картина світу та внутрішній світ особистості	8
5	«Образ Я» в життєвому просторі особистості	12
6	Структура і типологія картини світу	9
7	Мовна картина світу	8
8	Когнітивна картина світу	8
9	Наукова і наївна картини світу	9
10	Професійна картина світу	9
	Усього	90

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робі;
- презентації та виступи на наукових заходах;

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- проблемно-пошукові завдання, професійно-орієнтовані завдання;
- кейс-метод;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного “Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у НУБіП України”.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Теоретичний аналіз картини світу особистості як соціально-психологічного феномену		
Лекція 1.1	Визначати поняття "картина світу" особистості. Розуміти предмет, мету і завдання навчальної дисципліни. Знати історію вивчення картини світу у вітчизняній та зарубіжній науці	-
Практична робота 1.1	Аналіз предмету, завдань картини світу, особливостей трактування в міжгалузевому просторі.	6
Самостійна робота 1.1	Знати історію вивчення картини світу в Україні	4
Лекція 1.2.	Розуміти поняття «соціокультурний простір», в якому перебуває особистість.	-
Практична робота 1.2.	Узагальнювати творчий досвід попередніх поколінь, що акумулюється, збагачується і передається в проблемній формі. Аналіз складових соціокультурного простору.	12
Самостійна робота 1.2.	Розуміння емоційного комфорту особистості як умови нормального психічного розвитку та позитивного світосприйняття	8
Лекція 1.3.	Знати соціально-психологічні механізми формування картини світу. Розуміти особливості соціальної ідентифікації як механізм формування картини світу особистості	-
Практична робота 1.3.	Аналізувати типологію рольових репрезентацій особистості, особливості вироблення світоглядних протиставлень. Характеристика соціальної ідентифікації як механізму формування картини світу особистості	6
Самостійна робота 1.3	Аналіз особливостей вироблення світоглядних протиставлень як основного механізму конструювання групової картини світу	4
Лекція 1.4.	Знати змістовне наповнення поняття «внутрішній світ» особистості. Розуміти рівень розвиненості картини світу як якісної характеристики і своєрідності детермінованості світоустрою	-
Практична робота 1.4.	Знати історію вивчення внутрішньої картини світу особистості. Аналіз змістовного наповнення поняття «внутрішній світ»	6

Самостійна робота 1.4.	Аналіз становлення уявлень особистості про світ на різних щаблях онтогенетичного розвитку	4
Лекція 1.5.	Розуміти поняття «Образ Я», життєвий простір. Знати характеристику самосвідомості як початкової ланки структурування внутрішнього світу особистості. Аналізувати форми самовизначення	-
Практична робота 1.5.	Характеристика «Образу Я» в структурі Я-концепції і самосвідомості. Аналіз структури самосвідомості як початкової ланки структурування внутрішнього світу особистості	12
Самостійна робота 1.5.	Аналіз прояву власних самовираження і самоствердження як форм самовизначення	8
Модульна контрольна робота 1.	Узагальнення набутих знань та умінь.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Типологія картин світу		
Лекція 2.1	Знати ознаки-критерії розрізнення особливостей різних картин світу. Характеризувати ядерні та поверхневі структури як компоненти структурної моделі образу світу.	-
Практична робота 2.1	Аналіз особливостей різних картин світу. Аналіз ядерних та поверхневих структур як компонентів структурної моделі образу світу.	9
Самостійна робота 2.1	Систематизувати різні підходи до визначення структури та створення типології картин світу	8
Лекція 2.2	Визначати поняття «мовна картина світу» особистості. Знати засоби створення мовної картини світу. Розуміти мову як невід'ємну складову національної свідомості	-
Практична робота 2.2.	Знати історію виникнення поняття «мовна картина світу» особистості. Аналізувати основні характеристики мовної картини світу; національної картини світу особистості	4
Самостійна робота 2.2.	Аналіз основних характеристик власної мовної картини світу.	4
Лекція 2.3	Визначати поняття «когнітивна картина світу» особистості. Виділяти її основні ознаки. Розуміти особливості впливу когнітивної картини світу на сприйняття його особистістю.	-
Практична робота 2.3.	Аналіз особливостей когнітивної картини світу. Аналіз процесу виникнення нових припущень, низки запитань, пошуку істинних знань.	5
Самостійна робота 2.3	Аналіз саморозвитку процесу мислення психолога-науковця	4
Лекція 2.4.	Знати характерні риси науки, підходи до класифікації наук. Виділяти й розуміти функції наукової картини світу в дослідницькому процесі.	-

	Характеризувати основні етапи становлення сучасної наукової картини світу	
Практична робота 2.4.	Характеристика наукового пізнання. Аналіз функцій наукової картини світу в дослідницькому процесі. Аналіз наукової картини світу як дослідницької програми емпіричного пошуку.	10
Самостійна робота 2.4.	Характеристика основних етапів становлення сучасної наукової картини світу	8
Лекція 2.5.	Знати структуру професійної картини світу. Характеризувати чинники формування професійної картини світу. Виділяти ознаки сформованої професійної картини світу.	-
Практична робота 2.5.	Розуміти особливості формування адекватної професійної ідентичності особистості як умови самоефективності та самореалізації особистості. Аналіз структури та чинників формування професійної картини світу. Аналіз показників сформованої професійної картини світу.	10
Самостійна робота 2.5.	Аналіз процесу формування адекватної професійної ідентичності особистості як необхідної умови самоефективності та повноцінної самореалізації особистості.	8
Модульна контрольна робота 2.	Узагальнення набутих знань та умінь.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен		30
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів студентів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю студента залишається вчасне надання таких документів. Відтермінування здачі завдань самостійної роботи у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомості для студента причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації.
--	--

	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене у випадку за умови погодження з деканатом.
Політика щодо академічної доброчесності:	Вступаючи на цей курс, студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Студенти повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Самостійні роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформуванню системи знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- Олійник О. О. Картина світу особистості: ЕНК [для здобувачів «PhD - доктор філософії», спеціальності С 4 «Психологія»]. <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4619>.

10. Рекомендовані джерела інформації Основні

1. Гребінь С. Цілісна природничо-наукова картина світу та цілісний світогляд в контексті реалізації stem-освіти: філософське підґрунтя розуміння сутності цих понять. *Освіта .Інноватика. Практика*. 2025. Том 13, № 5. С. 14–18.
2. Каліщук С. Сміслова архітектура свідомості й екзистенційно-системний концепт реорганізації «картини світу» майбутніх психологів-консультантів. Проблеми сучасної психології. *Проблеми сучасної психології*. 2020. № 48. С 154–174.
3. Кириченко В. В. Формування картини світу особистості у сучасному інформаційному суспільстві. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021. 497 с.
4. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Ціннісна картина світу: аналіз теоретико-прикладних засад у сучасному мовознавстві. *Записки з українського мовознавства*. 2022. № 29. С. 227–238.
5. Ніконова В. В. Довідник з курсу «Науковий образ світу». Київ: 2018. 56 с.

6. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія / [Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, О. О. Вовчик-Блакитна та ін.] ; за ред. Т. О. Піроженко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.
7. Тараненко К. В. Мовна картина світу як відображення національного характеру Українців. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2023. Том 34 (73), № 4. С. 40–44.
8. Турбан В. В. Психологічна картина світу: час, простір та життєдіяльність особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2021. № 3(2). С. 290–299.
9. Powell J. A. Racing to justice: Transforming our conceptions of self and other to build an inclusive society. Indiana University Press, 2012. 301 p.

Допоміжні

1. Лозова О. М., Дрінь О. В. Психосемантичні особливості картини світу біженців та внутрішньо переміщених осіб. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. 48 (8). с. 1600–1607.
2. Кириченко В.В. Наукова концептуалізація моделі становлення картини світу особистості у сучасному інформаційному суспільстві. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. К.: Видавництво «Фенікс». 2018. С. 75–94
3. Стахова І.А. Особливості становлення цілісної картини світу в дітей шестирічного віку. *Молодий вчений*. 2019. № 5.2 (69.2). С. 162–165.
4. Шамрай О.В. Професійна картина світу майбутніх лікарів-педіатрів. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 231–234.
5. Goncharov V. N. The social information in the social communication system. *European Journal of Natural History*. 2010. № 3. P. 82–84.

Інформаційні ресурси

1. Полубелова С. В. Поняття картини світу, її види та особливості. Режим доступу: <https://nniif.org.ua/File/17sgppks.pdf> (дата звернення: 20.03.25).
2. Самко А.М. Формування наукової картини світу – напрям досліджень наукової школи С. Гончаренка. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/710526/1/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%D0%9C>. (дата звернення: 05.03.25).
3. Скуловатова О. В. Міфологічна основа творення картини світу особистості. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Збірник наукових праць*. Режим доступу: <http://ap.uu.edu.ua/article/267> (дата звернення: 7.05.25).
4. Турбан В. В. Психологічна картина світу: час, простір і життєдіяльність особистості. С. 288–297. Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v9/i12/29.pdf>. (дата звернення: 05.03.25).
5. Фрасинюк Н. І. Картина світу як об'єкт сучасної когнітивістики Наукові праці Кам'янець